

‘We moeten hoofddoekjes belachelijk maken’

SCHRIJVER HAFID BOUAZZA CONTRA DE ‘BAARDEN’

‘Moslims roepen steeds dat ze worden onderdrukt, maar ze onderdrukken zichzelf’

Zijn venijnige essays over de islam hebben hem de reputatie van een afvallige bezorgd, een nestbevuiler. En op websites als Maroc.nl figureert hij als het schandknaapje van Pim Fortuyn. Over het multiculturalisme: ‘De islam is middeleeuws en heeft Nederland niets te bieden. Maagdenvliesherstel – het is 2003!’

April, lente in Amsterdam. De zon schijnt

GERTJAN VAN SCHOONHOVEN

verblindheid van die AEL treft mij nog wel het meest.

feestelijk, maar voor blote benen op straat waait het nog te hard. In zijn comfortabele, maar door muizen geplaagde appartement in Oud-West begint Hafid Bouazza (33) ongeduldig te worden. ‘Ik zit te wachten op de meisjes met korte rokjes.’ Maar het enige wat hij voorlopig op de straat ziet, zegt hij met dezelfde adem, is: steeds meer gesluierde vrouwen. ‘Ik ga er tenminste vanuit dat het allemaal verschillende vrouwen zijn,’ zegt hij ironisch. ‘Er loopt steeds een andere man bij.’

Praat je over de lente, gaat het toch weer over de islam – het is een beetje Bouazza’s noodlot. Het liefst zou de schrijver, vertaler en essayist zich weer volledig wijden aan de letteren en niet meer aan de islam, het geloof van zijn jeugd dat hij nu al geruime tijd in woord en geschrift scherp kritiseert. ‘Het is een eindig onderwerp, de islam. En nu wel uitgemolken. We zijn bij de droesem beland.’

Maar niet over de islam denken en praten, zit er dezer dagen niet in. Is het niet de *Frankfurter Allgemeine Zeitung* die belt om een essay over de islam, dan is het wel de oorlog in Irak die de gedachten beheerst. De islamitische volkswoede jegens Ayaan Hirsi Ali is nog niet uit het nieuws of de Arabisch Europese Liga (AEL) – door Bouazza consequent ‘die schreeuwleijkerds’ genoemd – trekt de aandacht met brandende vlaggen en pleidooien voor lijfstraffen.

En anders zijn er wel de berichten over Nederlandse moskeeën die onder invloed staan van het Saudisch fundamentalisme, net als de nieuwe leider van de Nederlandse AEL, de 25-jarige Mohammed Cheppih. *Never a dull moment* met de islam. Elke dag is er wel iets dat zorgelijk stemt. En dus, droesem of niet, praat Hafid Bouazza op een mooie lentedag in april toch weer uren over de sluiers en niet over de rokjes. Thee met honing drinkend, Davidoff-sigaretten rokend.

En, vooral, radicaal denkend en met een vilein gevoel voor humor dat ook zijn essays kenmerkt en dat polemischer is dan de woedendste woede. ‘De

Pleiten voor invoering van de sharia, maar je niet bedenken dat juist moslimjongeren verantwoordelijk zijn voor de meeste kleine criminaliteit. Dus die zijn het die straks rondlopen met een afgehakte hand!’

Bouazza’s venijnige essays over de islam, verschenen in *NRC Handelsblad*, hebben hem in delen van de moslimgemeenschap de reputatie van een afvallige bezorgd, een nestbevuiler. AEL-leider Abou Jahjah noemde hem een moslim met zelfhaat, eraan toevoegend: ‘Zoals je ook joden met zelfhaat hebt.’ Bouazza, fijntjes: ‘Altijd even de joden erbij halen.’

Een Marokkaanse krant doopte hem de ‘Salman Rushdie van Nederland’, wat leidde tot een bezorgd telefoontje van zijn geliefde moeder. Op websites als Maroc.nl figureert Bouazza in hatelijke chatsessies als het schandknaapje van Pim Fortuyn, hoewel die twee elkaar nooit hebben ontmoet en Bouazza bovendien, zoals gezegd, op vrouwen valt.

Leuk kan het allemaal niet zijn, maar hij lacht het weg met een grap over Abou Jahjah die naar de politie belt om Abou Jahjah te bedreigen. Mischien, zegt hij met een brede grijns, moet ik net als hem maar eens een lijfwacht nemen. Een schrijver die omringd door bodyguards door de literaire salons van de hoofdstad trekt: gaaf gezicht.

Maar zijn ernst is er niet minder om. Humor is de voortzetting van ernst met andere middelen – het zou Bouazza’s motto kunnen zijn. ‘Er moet, vind ik, meer gescholden worden op de islam en meer gelachen om de islam. We moeten die hoofddoekjes belachelijk maken! Ik ben het gegrom van die baarden zo ontzettend zat. Er moet meer worden gelachen!’

Het enige lichtpuntje van de hele oorlog in Irak, zegt hij met een twinkeling in zijn ogen, was de Iraakse minister van Informatie Al-Sahaf. Televisiebeelden van de oorlog heeft hij zo veel mogelijk gemeden, maar het scheldende opdondertje in uniform heeft hij geprobeerd zo veel mogelijk te zien. ‘Zo’n man die weet dat hij daar staat te liegen dat hij barst en Rumsfeld “ayatollah Rumsfeld” noemt – zo’n man heeft humor.’

Verder viel er weinig te lachen. De oorlog heeft Bouazza in zijn treurigste indrukken gesterkt: 'De islam zit op een dood spoor. Cultureel, op de eerste plaats. De toespraken van Saddam Hoessein heb ik aandachtig gevolgd: alleen maar citaten uit de Koran. Dat tekent de totale culturele leegte van de islam, de stilstand. Als je in 2003 louter in Koran-teksten spreekt, ben je als cultuur failliet.'

Hetzelfde fenomeen ziet hij bij de AEL en haar volgelingen. 'Nog afgezien van het feit dat hun pan-arabisme een volkomen versleten ideaal uit de jaren vijftig is... die taal van ze! Als ze het over de staat Israël hebben, spreken ze van de zionistische entiteit. Dan is je referentiekader niet meer de dagelijkse, Belgische of Nederlandse werkelijkheid. Dan heb je je uitgeleverd aan de retoriek van Arabische leiders uit het Midden-Oosten. Een taal leeft bij de gratie van mensen, maar de islam put nog maar uit één bron. Totale lethargie dus.'

Bouazza heeft recht van spreken: taal is zijn biotoop. Sinds zijn debuut in 1996, de verhalenbundel *De voeten van Abdullah*, geldt hij als een van de meest onorthodoxe en weelderige woordsmeden van de Nederlandse literatuur – soms iets te weelderig, naar de smaak van sommige critici. Onpuriteins is hij ook in zijn bronnen. Hij studeerde Nederlands en Arabische taal- en letterkunde in Amsterdam; zijn boekenkasten staan vol klassieken uit de Arabische, de Angelsaksische en de Nederlandse literatuur. Zijn favorieten lopen van Gerrit Komrij tot Constantijn Huygens. Enthousiast: 'Ik heb net P.C. Hooft herlezen. Geweldige poëzie is dat!'

Voor Toneelgroep Amsterdam bewerkte hij on-

langs Shakespeare's *Othello*. Zijn vertalingen van oude Arabische erotische poëzie kwamen onlangs al uit, later verschijnt een bundel met vertaalde pre-islamitische bedoeïenenpoëzie. In mei gaat een kameroopera van zijn hand in première, in november komt zijn nieuwe roman uit.

Een man van de letteren dus – van de kennis, zegt hijzelf. 'Kijk, je hoort nu alleen de grote monden. Misschien is er wel een heel grote groep moslims in Nederland die zich in alle stilte aan het emanciperen is. De individualisering is gewoon niet tegen te houden, ook niet onder moslims. Maar dat betekent niet dat je die grote monden moet accepteren. Ik wil me van de schreeuwleijkerds onderscheiden door kennis te brengen, zoals die van oude Arabische poëzie. Ik weet wel: kennis is niet populair. Je moet een mening hebben – meningsvorming is tegenwoordig zelfs een vak op school, geloof ik.'

Met die kennis is het dezer dagen goed, zij het een beetje bitter lachen om de meningen. 'Ik heb Mohammed Cheppih zelf horen zeggen dat de islam ouder is dan het jodendom en het christendom, want in de Koran staat dat de islam er bij Adam en Eva al was. Of zo'n claim van de AEL dat de verlichting dankzij de islam is ontstaan. De verlichting is door de islam uitgevonden – túúúrljk!'

Zelf individualist in hart en nieren, geldt zijn grootste zorg: het individu. De pogingen van sommige moslimleiders en islamitische stromingen om de individualisering die zich bij westerse moslims voltrekt terug te draaien, verontrusten hem zeer. Ik denk dus ik ben – bijna vier eeuwen na Descartes is dat weer ketterse taal.

'Ik geloof niet in evolutie. Evolutie gaat veel te langzaam. De beuk erin, revolutie!'

INTERVIEW

'Ik weet wel zeker dat de AEL, net als sommige moskeeën, met Saudisch geld wordt gefinancierd. Eén van de twee grootste angsten van het Saudisch wahabisme is: westerse moslims die zich individualiseren. Ze willen de boel bij elkaar houden en dat streven is strijdig met moslims die zelfstandig denken. Moslims die een eigen invulling aan de islam geven: dat kunnen ze niet hebben. De boodschap van de AEL past in dat verhaal. De Arabische "identiteit" die zij voor ogen hebben, bestaat helemaal niet. Het is een hardvochtig-nostalgische abstractie, maar toch benadrukken ze steeds dat Arabische collectief.'

Het is, zegt Bouazza, net als in Shakespeare's *Othello*. Othello is zich van zijn neger- en vreemdeling-zijn niet bewust. Dat wordt hij pas doordat Jago hem steeds weer influistert: je bent een moor, je bent een moor. Bouazza: 'Abou Jahjah is de Jago van deze tijd. Hij fluistert moslims hier steeds weer in: je bent een Arabier, je bent een Arabier. Ik ben daar fel tegen. Je kunt niet altijd vreemdeling blijven. En politiek bedrijven met je vreemdeling-zijn vind ik al helemaal fout.'

De tweede grote nachtmerrie van de islam is de vrouwenemancipatie. 'De islam zal dood blijven zolang hij niet de helft van zijn volgelingen de vrijheid gunt.' De omwenteling zal van vrouwen moeten komen, maar het lijkt wel, zegt hij, of die zelf de vrijheid niet willen. 'Ik heb me werkelijk diep geschaamd toen in Marokko een half miljoen mensen de straat opgingen om te demonstreren tegen de voorstellen van koning Mohammed voor een gelijkwaardige positie van de vrouw.'

Ook schaamt hij zich voor Nederlandse moslima's die 'met een hoge stem mannelijke moslimteksten uitspreken. Zo iemand als Fatima Elatik die een naaicursus en een fietscursus als bijdrage aan de emancipatie van moslimvrouwen ziet, dat is toch een schande!' Toen hij vorige maand voorstelde om Ayaan Hirsi Ali uit te roepen tot vrouw van de eeuw, was de *hate mail* aan zijn (en haar) adres niet van de lucht. Vooral van moslima's. Droevig: 'Vrouwen die vrouwen onderdrukken, dat is wel het treurigste tafereel. Moslims roepen steeds dat ze worden onderdrukt, maar ze onderdrukken zichzelf.'

Geboren in Oujda, Marokko en opgegroeid in Arkel, Zuid-Holland. De koranschool doorlopen als kind, 'afvallige' geworden in zijn puberteit. 'De beste manier om afvallige te worden, is de Koran lezen en naar de moskee gaan. Als 15-, 16-jarige was ik enorm met godsdienst bezig. Ik verwachtte een soort spirituele bevrijding, maar met het meeste wat ik las of hoorde, kon ik niks. "Omdat het in de Koran staat," vond ik geen antwoord. En de agressie begon me tegen te staan. Die preken met "de dochter van die en die loopt ongesluierd over straat" – dan dacht ik: waar zijn we in godsnaam mee bezig?'

Hetzelfde gold voor de pogingen die in preken werden gedaan, zegt Bouazza, 'om je mentaal weg te halen uit het land waar je woont'. Wel oproepen tot het helpen van je naaste, maar alleen als die naaste een moslim is. Of: actief oproepen om 'niet voor de ongelovigen te werken' – liever een uitkering. 'Het voortdurende gescheld op de ongelovigen, maar daar wel je geld vandaan halen: daar kon

ik op een gegeven moment niet meer tegen. En dat de vrijheid voor jongens veel groter was dan voor meisjes, ging me ook steeds meer tegenstaan.'

Dat hij afvallig werd in zijn puberteit is niet eens zo bijzonder: iedere puber is een afvallige. Bijzonder is dat hij het bleef. Met dank, misschien wel, aan zijn moeder, nu zestig jaar.

'Ze is een vrouw met humor en geen hokjesdenker. Het was voor haar vanzelfsprekend dat het leven anders zou worden, omdat we niet meer in Marokko maar in Nederland woonden. Als mijn vader aankwam met van die bandjes waarop een imam riep dat vrouwen de valstrik van satan zijn, kon ze dat niet aanhoren.'

Hij weet nog dat hij een keer thuiskwam en tegen zijn moeder zei: weet je wel dat jullie de helft van de man waard zijn? 'Ze zei: "Ik hoop maar dat je dat later ook nog belachelijk vindt. De meeste jongens beginnen net als jij nu, maar worden later toch een vrome moslimman."'

Een vrome, aangepaste Nederlander is Bouazza evenmin geworden. Zijn grootste boosheid geldt nog wel de slapte van de Nederlandse politiek en samenleving om de eigen waarden te verdedigen. 'Ik vind dit een geweldig land. Als de vrijheid hier niet zo groot was, hadden we die schreeuwlijkerds helemaal niet gehoord! Die vrijheid moeten we niet uitverkopen onder de noemer van het multiculturalisme. De islam is middeleeuws en heeft Nederland niks te bieden. Maagdenvliesherstel – het is 2003!'

Nederland moet patriottischer worden, vindt hij, in het uitdragen van de boodschap dat dit géén islamitisch land is. Godsdienst is voor het privédoein, publieke instituties met een islamitisch karakter zijn hem een doorn in het oog. Zoals islamitische scholen. 'Basisscholen waar jongens en meisjes gescheiden spelen, en waar meisjes van 7 jaar al een hoofddoekje moeten dragen, dat is toch niet te accepteren? Op die leeftijd zijn kinderen zich er toch nog helemaal niet van bewust dat ze een seksueel object zijn? Met zo'n hoofddoekje máák je ze ervan bewust.'

Maar vooral moet Nederland ophouden allerlei kwalijke praktijken te vergoelijken met de redenering dat die passen in de emancipatie van moslims. Ten eerste is dat schijnheilig, vindt Bouazza. 'Janmaat is weggepest, maar als de AEL "Arabieren eerst" roept, wordt dat gedoogd onder het mom van moslimemancipatie. Extreem-rechts is toch ook niet gezien als de emancipatie van skinheads?'

Ten tweede is het een denkfout. 'De gedachte is dat groeperingen als de AEL gelijkheid opeisen. Maar dat is niet zo: wat ze opeisen, is de superioriteit van de islam.' En ten derde zou Nederland beter moeten weten. 'Het is toch godgeklaagd dat we na drie generaties nog zitten te wachten op die emancipatie? Ik geloof niet in evolutie. Evolutie gaat veel te langzaam. De beuk erin, revolutie!'

Maar eerst verhuizen. Per 1 mei betreft Bouazza een appartement in een chique Amsterdamse straat. Nederlandse onderburen, Nederlandse bovenburen. Hij heeft de indruk dat ze een beetje onrustig worden van de nieuwe buurman. Lachend: 'Dus ik denk dat ik maar eens een schotelantenne koop.'

'De islam zal dood blijven zolang hij niet de helft van zijn volgelingen de vrijheid gunt'